

Bakgrunn for vedtak

Heimstadelva kraftverk Kjerringåga kraftverk

Lurøy kommune i Nordland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Clemens kraft AS
Referanse	201002099-34/201002103-36
Dato	28.04.2017
Notatnummer	KSK-notat 24/2017
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Steinar Pettersen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

NVE har mottatt søknader fra Clemens Kraft AS datert 16.11.2015 om tillatelse til å bygge Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk i Lurøy kommune i Nordland.

Kjerringåga kraftverk vil utnytte et fall på 108 meter i Kjerringåga fra inntaket i Vassvatnet til kraftstasjonen på havnivå. Kraftverket vil i tillegg ha inntak i Heimstadelva og Mellomelva samt to inntak i Insteelva. Vannveiene vil være 2700 meter til sammen og bestå av nedgravde rørgater. Middelvannføringen er 1870 l/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 5000 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 4,7 MW og gi en årlig produksjon på 11,74 GWh. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på en omtrent 2450 m lang strekning av Kjerringåga, Insteelva, Heimstadelva og Mellomelva. Det er planlagt slipp av minstevannføring i Kjerringåga og Insteelva på 218 og 25 l/s i sommersesongen og 21 og 3 l/s resten av året. Det er ikke planlagt minstevannføring i Mellomelva og Heimstadelva. Omsøkte regulering av Vassvatnet er trukket etter befarung.

Heimstadelva kraftverk vil utnytte et fall på 468 meter i Heimstadelva fra inntaket ved Rismålvatnet til kraftstasjonen på havnivå. Kraftverket vil i tillegg ha inntak i Ytråga og Mellomelva. Vannveiene vil være 2500 meter til sammen og bestå av nedgravde rørgater. Middelvannføringen er 375 l/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 810 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 3,2 MW og gi en årlig produksjon på 10,04 GWh. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på en omtrent 5300 m lang strekning av Heimstadelva, Ytråga og Mellomelva. Det er planlagt slipp av minstevannføring i Heimstadelva på 41 l/s i sommersesongen og 4 l/s resten av året. Det er ikke planlagt minstevannføring i Mellomelva og Ytråga.

Lurøy kommune anbefaler at det gis konsesjon til begge kraftverkene. Det forutsettes at utbygging gjennomføres skånsomt for bl.a. natur og infrastruktur. **Fylkesmannen** har innsigelse til søknaden om Heimstadelva kraftverk pga. hensynet til reindriftsinteressene. Fylkesmannen kan akseptere en utbygging av Kjerringåga kraftverk, men uten de planlagte bekkeinntakene. **Fylkeskommunen** har innsigelse til begge prosjektene pga. hensynet til biologisk mangfold. Fylkeskommunen har senere trukket innsigelsen til Kjerringåga kraftverk, men fraråder likevel fortsatt at det gis konsesjon til kraftverket. Hensynet til reindrifta er vektlagt. **Sametinget** har innsigelse til søknadene pga. at konsekvensene for reindrift er mangelfullt utredet, men har gitt uttrykk for at det kan være aktuelt å trekke innsigelsen til Kjerringåga kraftverk dersom det blir gitt konsesjon. **Statens vegvesen** viser til at det må innhentes nødvendige tillatelser etter veglova. **Direktoratet for mineralforvaltning** viser til at tiltaket vil berøre en sand- og grusforekomst som er vurdert som lite viktig. **Nordlandsnett** viser til at det er kapasitet i sentral- og regionalnettet, men at søker må påregne å betale anleggsbidrag ved en utbygging av Kjerringåga kraftverk. **Hestmannen/Strandtidene reinbeitedistrikt** mener søknadene må avslås, og frykter at utbygging vil kunne få store konsekvenser for reindrifta i området. **Forum for Natur og Friluftsliv Nordland** mener utbygging kan virke negativt for friluftsliv og naturopplevelse. Særlig vil en utbygging av Heimstadelva innebære betydelige terrenginngrep og berører viktige naturtyper. **Naturvernforbundet i Nordland** og **Ytre Helgeland lokallag av Naturvernforbundet** krever at søknadene må avslås pga. de terrenginngrepene som utbygging vil medføre. **Ellen-Karin Kolle** og **Geir Vatne** mener en utbygging som berører Vassvatnet vil være negativt. **Synnøve** og **Robert Kolvik** er av den oppfatning at det er flere negative forhold ved utbygging av Kjerringåga kraftverk, særlig dersom Vassvatnet blir berørt.

En utbygging etter omsøkte planer vil til sammen gi om lag 21,7 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor

andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2014-16) har NVE klarert drøyt 2,2 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk vil samlet produsere om lag 21,7 GWh i et gjennomsnittså og har en utbyggingspris som ligger i gjennomsnittssjiktet for konsesjonsgitte småkraftverk de siste årene. En utbygging av Heimstadelva kraftverk vil kunne ha store konsekvenser for reindrift, og bl.a. føre til stenging av en flyttlei. Heimstadelva kraftverk vil etter vårt syn også ha uakseptable landskapsmessige konsekvenser som følge av inngrep i høyfjellet i form av inntak og rørtraseer. Kjerringåga kraftverk vil berøre områder som allerede er påvirket av inngrep, og vil ha begrensede negative konsekvenser. Ulempene for reindriften av Kjerringåga kraftverk vil være moderate, og kan etter vår oppfatning avbøtes med tiltak.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av Kjerringelva kraftverk er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Clemens Kraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Kjerringåga kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Heimstadelva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt, og vi avslår derfor søknaden om tillatelse til bygging av Heimstadelva kraftverk.

Det foreligger innsigelse fra Sametinget til søknaden om Kjerringåga kraftverk. Dersom innsigelsen ikke trekkes innen klagefristens utløp, vil saken bli sendt til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

Innhold

Sammendrag.....	1
Småkraftpakke Helgeland	3
Søknad.....	4
Høring og distriktsbehandling	8
Søkers kommentar til høringsuttalelsene.....	13
NVEs vurdering.....	17
NVEs konklusjon	25
Forholdet til annet lovverk	26
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	27
Kart.....	30

Småkraftpakke Helgeland

NVE har foretatt en samlet behandling av åtte søknader om tillatelse til bygging av småkraftverk i kommunene Vefsn, Leirfjord, Nesna og Lurøy i Nordland. De respektive *bakgrunn for vedtak*-notatene for de åtte søknadene er angitt i tabellen under.

KOMMUNE	KRAFTVERK	PRODUKSJON (OMSØKT)	PRODUKSJON (GITT)	KOSTNAD (Kr/kWh i 2016-tall)	KSK- NOTAT NR.
Vefsn	Skjerva	11,7	0	4,38	19/2017
Vefsn	Reinfjellelva	4,4	0	5,77	19/2017
Vefsn	Kaldåga	4,7	4,7	3,02	20/2017
Vefsn	Neverdalselva	8,7	8,7	6,32	21/2017
Leirfjord	Forselva	5,9	0	5,08	22/2017
Nesna	Langset	16,7	0	3,64	23/2017
Lurøy	Kjerringåga	11,7	12,6	4,61	24/2017
Lurøy	Heimstadelva	10,0	0	4,00	24/2017
Sum		73,8	26,0		

En samlet behandling av sakene er valgt for å gjøre det enklere for NVE å vurdere samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene og gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

Under behandling av de åtte søknadene i Helgelandspakka har NVE vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet dette relevant.

I høringsperioden for sakene fremmet Fylkesmannen innsigelse til søknadene om Heimstadelva, Langset, Skjerva og Forselva kraftverk. Fylkeskommunen fremmet innsigelse til Kjerringåga, Heimstadelva, Langset, Skjerva og Reinfjellelva kraftverk. Sametinget har fremmet innsigelse til alle søknadene i Småkraftpakke Helgeland.

Det ble avholdt innsigelsesmøte med Sametinget den 14.11.2016 og med fylkeskommunen 07.03.2017. Sametinget trakk innsigelsen til Skjerva, Reinfjellelva og Neverdalselva kraftverk, og vil vurdere å trekke innsigelsene til Kaldåga, Langset og Kjerringåga kraftverk dersom det blir gitt konsesjon. Fylkeskommunen har i vedtak i fylkesrådet den 28.03.2017 trukket innsigelsen til Kjerringåga kraftverk. NVE har ikke sett det nødvendig å avholde innsigelsesmøter med Fylkesmannen siden innsigelsene er imøtekommet i våre vedtak.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved tre av de omsøkte kraftverkene er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Kaldåga, Neverdalselva og Kjerringåga kraftverk.

NVE mener at ulempene ved bygging av Skjerva, Reinfjellelva, Forselva, Langset og Heimstadelva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt for disse sakene og søknadene avslås.

Samlet vil NVEs positive vedtak gi inntil 26,0 GWh i ny fornybar energiproduksjon. Disse prosjektene vil etter vårt syn ikke ha vesentlige negative virkninger for allmenne interesser.

Søknad

NVE har mottatt følgende to søknader fra Clemens Kraft AS, begge daterte 16.11.2015:

Kjerringåga

«Sammen med grunneierne ønsker Clemens Kraft AS å utnytte fallet i Kjerringåga i Lurøy kommune, Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Kjerringåga Kraftverk mellom kote 108 og kote 0 i Kjerringåga

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Kjerringåga Kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

Nødvendige opplysninger om tiltaket framgår av vedlagte utredning. Vi ber om en snarlig behandling av søknaden.»

Heimstadelva

«Sammen med grunneierne ønsker Clemens Kraft AS å utnytte vannfallet i Heimstadelva i Lurøy kommune, Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Heimstadelva Kraftverk mellom kote 468 og kote 0 i Heimstadelva.

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Heimstadelva Kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

Nødvendige opplysninger om tiltaket framgår av vedlagte utredning. Vi ber om en snarlig behandling av søknaden.»

Siden begge søknadene omhandler samme vassdrag, og beskriver delvis overlappende utbygginger, behandles de under ett.

Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Kjerringåga	Heimstadelva
Nedbørfelt	km ²	16,0	2,8
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	59,1	11,84
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	115,6	144,4
Middelvannføring	m ³ /s	1,87	0,375
Alminnelig lavvannføring	l/s	470	75
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	420	38
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	270	49

KRAFTVERK

Inntak	moh.	108	468
Avløp	moh.	0	0
Lengde på berørt elvestrekning	m	2450	5300
Brutto fallhøyde	m	107,8	468
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,241	1,064
Slukeevne, maks	m ³ /s	5,0	0,81
Minste driftsvannføring	l/s	250	40
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	243	41
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	24	4
Tilløpsrør, diameter	mm	1300	600
Tilløpsrør lengde	m	1270	2500
Installert effekt, maks	MW	4,7	3,2
Brukstid	timer	2653	3334

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	5,53	4,83
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	6,21	5,21
Produksjon, årlig middel	GWh	11,7	10,0

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	50,8	38,1
Utbyggingspris	kr/kWh	4,33	3,80

Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR		Kjerringåga	Heimstadelva
Ytelse	MVA	5,20	3,50
Spennning	kV	6,60	6,60
TRANSFORMATOR			
Ytelse	MVA	5,20	3,50
Omsetning	kV/kV	0,69/22	0,69/22
NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)			
Lengde	m	150	150
Nominell spenning	kV	22	22
		Jordkabel	Jordkabel

Om søker

Tiltakshaver for begge kraftverkene er Clemens Kraft AS, og det er inngått avtale med grunneierne om utnyttelse av kraftpotensiale i Kjerringåga og Heimstadelva.

Clemens Kraft AS er et datterselskap av Opplysningsvesenets fond, og har som virksomhetsområde å bygge og drive småkraftverk. På søknadstidspunktet hadde de 16 kraftverk i drift, 6 under bygging og flere kraftverk klare for bygging.

Beskrivelse av området

Tiltaksområdet ligger i Lurøy kommune i Nordland, vest for Mo i Rana. Heimstadelva og Mellomelva er sideelver til Kjerringåga. Søknaden om Heimstadelva kraftverk omfatter også Ytteråga, som er en

bekk som har direkte utløp i sjø. Vassdragene har sitt utspring i Strandtindene (1077 moh.) og utløp i Kjerringvika i Aldersundet.

Vassvatnet er en innsjø sentralt beliggende i nedbørfeltet. Det går vei opp til vatnet, og i området er det bygget en rekke hytter. Området mellom Vassvatnet og sjøen er preget av bosetning og landbruksvirksomhet. Fv. 17 og en kraftlinje krysser Kjerringåga rett før utløpet i sjø. Ovenfor hyttebebyggelsen strekker bjørkeskogen seg opp til 3-400 moh. Øvre del av vassdraget skal overføres til Smibelg og Storåvatn kraftverk, som er under bygging.

Kjerringåga er en hurtigflytende elv med mindre fosser og stryk mellom Vassvatnet og Kjerringvika. Nedstrøms planlagt inntak renner Ytteråga bratt ned mot sjøen i fosser og stryk, delvis gjennom juv. Mellomelva og Insteelva er de minste elvene med flere tilløpsbekker. Disse har delvis underjordiske løp, og hydrologien i området er kompleks. Inntakene i bekkene som skal overføres til Kjerringåga kraftverk er planlagt nedstrøms de underjordiske løpene.

Teknisk plan for Kjerringåga kraftverk

Inntak

Hovedinntaket er planlagt i Kjerringåga på kote 108, rett nedstrøms utløpet fra Vassvatnet. Det skal etableres en løsmasseterskel i elva som blir ca. 2 m høy og ca. 35 m lang. Inntaket skal bygges som en nedsenket betongkonstruksjon.

Det er planlagt 4 bekkeinntak i Heimstadelva/Mellomelva/Insteelva som skal utnyttes i Kjerringåga kraftverk sammen med avløpet fra Vassvatnet. Inntakene blir på samme kotehøyde som hovedinntaket. Det skal etableres terskler i betong med forblending i stein. Høyden på tersklene blir ca. 2,5 m med bredde tilsvarende elveløpene, om lag 5-10 m. På befaringen ble det også presentert alternative inntaksløsninger for bekkeinntakene.

Vannvei

Rørgaten fra hovedinntaket vil følge veien opp til Vassvatnet med unntak av i nedre del. Diameteren på røret blir 1300 mm. Rørgatene fra sidebekkene skal kobles sammen med hovedrørledningen ved Bjerkheim, 3-400 m ovenfor kraftstasjonen. Vannveien til Heimstadelva kraftverk vil bli lagt i samme rørgrøft nedenfor bekkeinntakene til Kjerringåga kraftverk. Rørgatene skal være nedgravd. Vannveien fra bekkeinntakene og til Heimstadelva kraftverk vil krysse Kjerringåga ved ca. kote 55.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen skal bygges nedenfor fv. 17, ved sjøen. Det skal være felles kraftstasjonsbygg for Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk, og kraftstasjonsbygget vil få en grunnflate på 100-200 m². Det skal gis en utforming som er tilpasset omkringliggende naust og terreng. Det skal i Kjerringåga kraftverk installeres to Francisturbiner med en samlet effekt på 4,2 MW. Største slukeevne vil bli ca. 5 m³/s. Det opereres i søknaden med forskjellige tall for minste driftsvannføring.

Nettilknytning

Kraftverket skal knyttes til en eksisterende 22 kV kraftledning via en ca. 150 m lang jordkabel. Det er ikke søkt om anleggskonsesjon, hvilket innebærer at nettilknytning er forutsatt som en del av Nordlandsnetts områdekonsesjon.

Veier

Det vil ikke være behov for bygging av vei opp til hovedinntaket. Til bekkeinntakene skal det etableres permanente veier fra en eksisterende gårdsvei nordøst for Kjerringåga, men det er åpnet for at veiene kan nedgraderes etter avsluttet anleggsperiode.

Massetak og deponi

Søker regner ikke med at det vil bli overskudd av masser, men legger til grunn at masser fra rørgrøftene vil bli brukt i kraftstasjonsområdet og i forbindelse med arrondering i rørtraseene. Skulle det bli behov for å deponere masser, vil dette bli avklart i detaljplan.

Arealbruk

I anleggsfasen vil Kjerringåga kraftverk legge beslag på ca. 50 daa, mens det permanente arealbeslaget i driftsfasen er anslått til ca. 8 daa.

Teknisk plan for Heimstadelva kraftverk

Inntak

Det skal etableres tre bekkeinntak, alle som betongkonstruksjoner med høyde 1-2 m og bredde 15-20 m. I Heimstadelva etableres inntaket på kote 468. I Ytteråga og Mellomelva skal inntakene etableres på hhv. kote 410 og 470. Det vil bli etablert en pumpestasjon på ca. kote 260 for å utligne differansen i vanntrykk mellom inntakene.

Vannvei

Hovedrørtraseen vil gå i grøft langs Heimstadelva. Fra inntaket i Mellomelva vil røret følge elva ned til samløpet med Heimstadelva, der rørene kobles sammen. Røret fra Ytteråga skal krysse lia mellom Ytterelva og Heimstadelva, og vil bli koblet sammen med røret fra Heimstadelva på ca. kote 260, hvor det også etableres en pumpestasjon. Fra Heimstadelvas samløp med Kjerringåga, legges røret i en felles rørgrøft med røret til det planlagte Kjerringåga kraftverk. Det opereres i søknaden med to forskjellige tall for samlet rørrelengde: 2,5 eller 4,0 km.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen skal bygges nedenfor fv. 17, ved sjøen. Det skal være felles kraftstasjonsbygg for Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk, og kraftstasjonsbygget vil få en grunnflate på 100-200 m². Det skal gis en utforming som er tilpasset omkringliggende naust og terreng. Det skal i Heimstadelva kraftverk installeres én Peltonturbin med en effekt på 3 (eller 3,2) MW. Største slukeevne vil bli ca. 810 l/s. Det opereres i søknaden med forskjellige tall for minste driftsvannføring.

Nettilknytning

Kraftverket skal knyttes til en eksisterende 22 kV kraftledning via en ca. 150 m lang jordkabel. Det er ikke søkt om anleggskonsesjon, hvilket innebærer at nettilknytning er forutsatt som en del av Nordlandsnetts områdekonsesjon.

Veier

Det skal bygges anleggsveier langs alle rørtraseene. Etter at anleggsperioden er avsluttet, skal veiene nedgraderes til gangvei/sti, og tilkomst til inntakene vil bli med ATV i barmarkssesongen og snøscooter om vinteren.

Massetak og deponi

Søker regner ikke med at det vil bli overskudd av masser, men legger til grunn at masser fra rørgrøftene vil bli brukt i kraftstasjonsområdet og i forbindelse med arrondering i rørtraseene. Skulle det bli behov for å deponere masser, vil dette bli avklart i detaljplan.

Arealbruk

I anleggsfasen vil Heimstadelva kraftverk legge beslag på ca. 35 daa, mens det permanente arealbeslaget i driftsfasen er anslått til ca. 4 daa.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Kraftstasjonsområdet er i kommuneplanen lagt ut til boligformål, mens det øvrige arealet som vil bli berørt er lagt ut som LNF-område.

Verneplan for vassdrag

Ingen av elvene som inngår i utbyggingsplanene er omfattet av Verneplan for vassdrag.

Nasjonale laksevassdrag

Ingen av elvene som inngår i utbyggingsplanene er omfattet av ordningen med nasjonale laksevassdrag.

Andre verneområder

Verken Kjerringåga eller Heimstadelva kraftverk vil komme i berøring med andre verneområder.

Samlet plan for vassdrag

En utbygging av Kjerringåga i flere alternativer har vært behandlet i Samlet plan. En mer omfattende utbygging ble plassert i kategori 2, gruppe 7. Stortinget har ved behandlingen av energimeldingen den 13.06.2016 avviklet Samlet plan for vassdrag.

Heimstadelva kraftverk er ikke behandlet i Samlet plan.

Fylkesdelplan for småkraftverk

Nordland fylkeskommune har utarbeidet en fylkesdelplan for små vannkraftverk. Tiltaksområdet er lokalisert innenfor delområdet Rødøy-Lurøy. Det er ikke forhold ved vassdragene som er omtalt spesielt i planen.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn sammen med 7 andre søknader på Helgeland. I tillegg har søknaden vært sendt

lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 25.08.2016 sammen med representanter for søkeren, kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen, reinbeitedistriktet, naturvernforbundet og grunneierne. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Lurøy kommune fattet den 17.02.2016 følgende vedtak i formannskapet:

«[...]

- *Kommunen anbefaler at det gis konsesjon til Clemens Kraft AS for utbygging av småkraftverk i Kjerringåga og Heimstadelva med følgende forutsetninger:*
 - *eventuelle skader på veien, asfalt og annen infrastruktur under utbyggingen utbedres av utbyggeren som del av prosjektet*
 - *utbyggingen må skje så skånsomt på naturen, omgivelser og eksisterende infrastruktur som mulig.*
 - *behov for senking av vannstandnivå i Vassvatnet bør drøftes under vurdering av konsesjon. Om mulig må konsesjon gis med forbehold om at vannstand i Vassvatnet opprettholdes tilnærmet dagens nivå.*
- *I henhold til plan- og bygningslovens §19-2 gis det dispensasjon fra arealdelen kommuneplan Lurøy for bygging av vanninntak og rørgater i Heimstadelva med inntak i samsvar med konsesjonssøknaden.*
- *Kommunen finner at fordeler for bygging av kraftverk i Heimstadelva er større enn ulemper etter en samlet vurdering.*
- *Kommunen kan ikke se at hensyn bak bestemmelser i arealdelen eller i plan- og bygningsloven blir vesentlig tilsidesatt ved dispensasjon.»*

Vedtaket var i samsvar med innstillingen fra rådmannen.

Fylkesmannen har uttalt seg til søknadene i brev datert 05.04.2016. Fylkesmannen har innsigelse til søknaden om Heimstadelva av hensyn til en flyttleie som brukes av Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Vi siterer:

«Flyttleia går langs med Heimstadelva og deler seg i to ved Rismålsvatnet [...]. Slik vi vurderer det, vil Heimstadelva kraftverk medføre inngrep og forstyrrende aktivitet i og ved reindriftas flyttleie både i anleggsperiode og i driftsfasen. I anleggsperioden må flyttleia ansees som stengt. I driftsfasen vil inngrep som demninger og rørgater være forstyrrende element i et ellers urørt område over tregrensen. Det er vanskelig å se for seg at flyttleia kan opprettholde sin funksjon i driftsfasen på grunn av de fysiske inngrepene og andre aktiviteter som kommer når anlegget er i drift.»

Fylkesmannen peker også på at Hestmannen/Strandtindene er et distrikt som er mye berørt av ulike inngrep. I tillegg er Fylkesmannen kritisk til utbygging av Heimstadelva kraftverk pga. at fossesprøytsoner vil kunne gå tapt.

Hva Kjerringåga angår, pekes det på at en utbygging vil føre til terrenginngrep og redusere vannføringen i stor grad, men Fylkesmannen er enig med søkers biolog i at virkningsomfanget på biologisk mangfold vil være middels til liten, gitt avbøtende tiltak. Det anbefales imidlertid ikke at det blir gitt konsesjon til bekkeinntakene i Mellomelva og Insteelva av hensyn til flyttleia omtalt foran. Det kommer også til uttrykk at det er viktige friluftssinteresser i tilknytning til Vassvatnet, men at disse i liten grad vil bli berørt.

Nordland fylkeskommune har i møte i fylkestinget den 27.04.2016 fattet følgende vedtak:

«

1. *Fylkestinget i Nordland fremmer innsigelse til planene for Heimstadelva kraftverk [...]. Hovedbegrunnelsen for innsigelse er at verdivurderingen av bekkekløft og fossesprøytsoner i elvene mangler. Fylkestinget viser derfor til føre-varprinsippet (naturmangfoldloven §9) som grunnlag for beslutningen.*
2. *Fylkestinget i Nordland fremmer innsigelse til planene for Kjerringåga kraftverk [...]. Hovedbegrunnelsen for innsigelse er at Kjerringåga kraftverk skal produsere kraft av vann fra de samme elvestrekningene som Heimstadelva kraftverk. Da Kjerringåga kraftverk ikke har beskrevet hvordan tiltaket skal utføres separat fra Heimstadelva kraftverk, mener fylkestinget at Kjerringåga kraftverk og Heimstadelva kraftverk må ses i sammenheng. Fylkestinget viser derfor til føre-varprinsippet (naturmangfoldloven §9) som grunnlag for beslutningen.»*

Fylkeskommunen kjenner ikke til verneverdige eller fredete kulturminner som vil bli berørt av tiltakene og vurderer potensialet for slik funn som lavt.

I møte i fylkesrådet den 28.03.2017 opprettholdt fylkeskommunen innsigelsen til Heimstadelva kraftverk. Vi gjengir følgende fra uttalelsen:

«[...]

2. *Fylkesrådet fremmer innsigelse til Heimstadelva kraftverk, med hjemmel i lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 24 tredje ledd, jf. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 og 5-6. Hovedbegrunnelsen for innsigelsen er at kraftverkets rørgate og inntak er planlagt i reindriftsnæringens flyttleie. I tillegg vil kraftverket gi negative konsekvenser for et landskap av stor verdi.*
3. *Fylkesrådet fraråder NVE å gi konsesjon til Kjerringåga kraftverk slik det er omsøkt. Dette da kraftverkets rørgate og inntak er planlagt i reindriftsnæringens flyttleie. Dersom NVE gir konsesjon til kraftverket, ber fylkesrådet om at det ikke gis tillatelse til de planlagte overføringene fra Insteelva, Mellomelva og Heimstadelva.*
4. *Det er konsesjongitt mange kraftverk i nærområde til de omsøkte kraftverkene. Derfor mener fylkesrådet at NVE må vurdere samlet belastning for naturverdier, landskap og reindrift i området før det eventuelt kan gis konsesjon til Heimstadelva og Kjerringåga.*
5. *Dersom det blir gitt tillatelse til omsøkte tiltak, ber fylkesrådet om at det påses at konsesjonsvilkårene er i tråd med forvaltningsprinsippene i Naturmangfoldloven §§ 8-12, og med vannforskriften §12. NVE bes om at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene eller vurderes ved detaljplanlegging:*

- a. Kraftstasjonen og annen infrastruktur må bygges med landskapsmessig tilpasning, og inngrep må gjøres skånsomt slik at landskapet raskest mulig får tilbake sin opprinnelige karakter. Detaljplanleggingen må påse at avbøtende tiltak for landskap iverksettes.
- b. Det må stilles krav om minstevannføring hele året som er tilstrekkelig til å opprettholde naturverdiene i elva og elvene som landskapselement.
- c. Det må stilles krav som sikrer at de konsesjonsgitte kraftverkene anleggsfase ses i sammenheng med tanke på konsekvenser for reindriften.
- d. Detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftnæringa. NVE må stille vilkår som forhindrer at rørgatetraséen og anleggsvei medfører permanente hindringer av flyttleia.
- e. Tiltakshavers foreslåtte avbøtende tiltak må inn i konsesjonsvilkårene.
- f. Tiltakshaver har aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Nordland fylkeskommune - Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart.»

Sametinget har uttalt seg i brev datert 31.03.2016. Sametinget har pga. manglende opplysninger om reindriften og hvordan denne eventuelt blir berørt, innsigelse til søknaden, og ber om konsultasjon på dette grunnlag. Sametinget er ikke kjent med samiske kulturminner i området, og anser at tiltakene er avklart i forhold til samiske kulturminner, med forbehold om eventuelle funn dersom kraftverkene blir bygget.

Vi siterer Sametingets merknader til søknadene om Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk:

«Vedlagt konsesjonssøknad for Kjerringåga var det vedlagt en utredning om reindriften. For Heimstadelva stod det i konsesjonssøknaden at en slik utredning skulle være vedlagt, men det var ikke det. Begge disse tiltakene som ligger i nær tilknytning til hverandre berører en flyttleia. Vi viser også til Samlet plan rapport 660 Kjerringåga, som var vedlagt, hvor det på side 10 fremkommer at området er svært tungdrevet med få flyttemuligheter.»

Direktoratet for mineralforvaltning uttaler i brev datert 01.04.2016 at tiltakene vil berøre en sand- og grusforekomst som av NGU er vurdert til å være lite viktig.

Statens vegvesen har i brev datert 05.01.2016 formidlet at det om nødvendig må søkes om avkjørselstillatelse og byggegrensedispensasjon fra offentlig vei, og at kraftlinjer må være utenfor veienes sikkerhetssone.

Nordlandsnett AS har den 30.03.2016 sendt inn uttalelse der de viser til at det pågår bygging av nye en ny kraftledning og en transformator som vil innebære at det vil være ledig kapasitet i sentral- og regionalnettet til å mate inn produksjonen fra de omsøkte kraftverkene. Når det gjelder kapasiteten i distribusjonsnettet, siterer vi fra uttalelsen:

«Det er per i dag kapasitet i eksisterende distribusjonsnett for tilknytning av Heimstadelva kraftverk. Dette gjelder dersom de konsesjonsgitte kraftverk i området bygges ut og Kjerringåga kraftverk ikke bygges ut. Dersom Kjerringåga kraftverk får konsesjon og bygges ut så vil nettkapasiteten måtte økes. Dette innebærer at Heimstadelva og Kjerringåga kraftverk må

betale anleggsbidrag for utbedring av nettkapasiteten i distribusjonsnett. Alternativet vil være en utvidelse av nettkapasiteten finansiert ved anleggsbidrag.»

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt har gitt uttalelse datert 31.03.2016. Distriktet er bekymret for all anleggsvirksomhet knyttet til utbyggingen av Smibelg og Storåvatn kraftverk, framtidig utbygging av fv. 17 sammen med eventuell utbygging av småkraftverk, både allerede konsesjonsgitte og de som er til behandling nå. Dette vil kunne føre til at flytting og bruken av beiteområder blir vanskeligere, og forstyrrelser i kalvingsland og forsommerbeiter. Lettere tilgang til utmark langs rørgater vil ytterligere kunne bidra til forstyrrelser. Distriktet frykter at reindrift ikke vil kunne drives i dette området, og mener at søknadene må avslås.

Forum for Natur og Friluftsliv Nordland (FNF) har i brev datert 08.04.2016 følgende vurdering av søknaden om Kjerringåga kraftverk:

«FNF mener de planlagte tiltakene vil føre til betydelige terrenginngrep og vi er noe usikker på om kunnskapsgrunnlaget for anadrom laksefisk er tilstrekkelig. Når det gjelder friluftsliv er vi noe usikre på bruken av området, men friluftskartleggingen viser at det er to registrerte (og viktige) friluftsområder i nærheten og en utbygging kan virke negativ for friluftslivs og naturopplevelse i disse områdene. FNF håper en befaringsdeltakelse vil gi oss et bedre grunnlag for å vurdere konsekvensene for friluftsliv.»

Videre siterer vi vurderingen av søknaden om Heimstadelva kraftverk:

«FNF mener de planlagte tiltakene vil føre til betydelige terrenginngrep. Blant annet er inntakene planlagt over tregrensen og rørgatetraseene vil berører myrområder.

Det er flere naturtyper (bekkekløfter og fossesprøytoner) som blir berørt av en utbygging. NVE har satt krav om at det må gjennomføres undersøkelser av verdifulle naturtyper og at disse skal være gjennomført før 1. august og før befarings. FNF har ingen ytterligere kommentarer før denne kunnskapen foreligger.

Konsekvensene for friluftsliv er noe dårlig beskrevet og utredet etter vår formening, men det er rimelig å anta at bruken i stor grad er lokal.

I forhold til samlet belastning så må utbyggingen av Smibelg og Storåvatn tas med i betraktning. FNF mener det ikke er behov for å bygge ut mer vannkraft i Lurøy etter denne store utbyggingen.»

FNF har i tillegg kommentarer hva gjelder forholdet til naturmangfoldloven, gjennomført biomangfoldkartlegging, kraftbehov og nettsituasjonen, og mener det ikke er nødvendig med ytterligere kraftutbygging i Nordland.

Naturvernforbundet i Nordland og Ytre Helgeland lokallag av Naturvernforbundet (NNF) har den 21.09.2016 sendt inn uttalelse etter NVEs sluttbefaring. NNF krever at søknadene må avslås. Det påpekes at området allerede er sterkt belastet med kraftutbygging. Naturinngrepene vil være betydelige for begge prosjektene, til sammen 5,2 km med rørgater, og redusert vannføring vil være negativt. Regulering av Vassvatnet vil etter NNFs syn få konsekvenser for friluftaktiviteter på og ved vatnet, og det vil også kunne få konsekvenser for fuglelivet tilknyttet vatnet. NNF mener på at reindriftsinteresser vil bli berørt, og viser til innsigelsen fra Fylkesmannen og uttalelsen fra reinbeitedistriktet.

Ellen-Karin Kolle og **Geir Vatne** har sendt inn uttalelse den 25.01.2016. Kolle/Vatne er grunneiere av Vassvatnet. En senking av vatnet med 0,5 m er bakgrunnen for at det er gitt høringsuttalelse. Vi gjengir her konklusjonen:

«En utbygging av Kjerringåga (Elva som renner ut fra Vassvatnet) må skje på en slik måte at Vannstanden i Vassvatnet ikke blir berørt. En neddemning vil ha store negative konsekvenser både for fauna (spesielt Storlom), fiske (gyteforhold), turisme – (Estetikk, samt at badeplassene og aktivitetsområder for barn forsvinner). En permanent neddemning av Vassvatnet kan også virke negativt for jordbruket ved at grunnvannstanden senkes.»

Synnøve og **Robert Kolvik** har på vegne av seg selv og 19 andre «hytteeiere og andre med interesser i området for utbygging av Kjerringåga kraftverk» gitt uttalelse datert 19.10.2016. Disse høringspartene er mot den planlagte utbyggingen, og uttaler seg kritisk til at søker har planlagt en utbygging av Kjerringåga uten at dette har skjedd i samråd med hytteeierne som vil bli berørt. Det gis uttrykk for at rørgater, demninger og senking av Vassvatnet vil være visuell forurensning av området. Senking vil heller ikke redusere flomproblemer, det vil vanskeliggjøre båtbruk, føre til usikker is og vil kunne få konsekvenser for fisk og fiske.

Tilleggsopplysninger

NVE påla søker i brev av 05.02.2016 å gjennomføre tilleggsregistreringer av det biologiske mangfoldet for en utbygging av Heimstadelva kraftverk. Vi mottok rapport fra Ecofact den 03.08.2016 og siterer fra sammendraget:

«De viktigste verdiene i området er knyttet til en beitemark med seminaturlig preg ved nedre deler av Heimstadelva. I tillegg er det avgrenset en skogsbekkekløft med verdi C i Ytteråga. Det er også noe anadrom fisk nederst i Kjerringåga. Heimstadelva har noen miljø med baserike berg og stort manifold av basekrevende moser samt kalklok.»

Influensområdet vurderes å ha middels verdi for biologisk mangfold. Omfanget vurderes som følger:

«Det er konflikt mellom rørgate og naturbeitemark, da rørgata er planlagt å krysse tvers over beitemarka, inkludert et steingjerde som finnes her. Tiltaket vil også føre til at skogsbekkekløfta mister sin status som C-lokalitet. Anadrom fisk nederst i Kjerringåga kan gå tilbake eller bli borte. Negativt omfang vurderes til noe over middels.»

Rapporten ble gjort tilgjengelig på sakens nettside på NVEs hjemmesider da vi mottok den, og høringspartene ble opplyst om dette da det ble sendt ut invitasjon til sluttbefaring.

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev datert 15.08.2016 gitt kommentarer til høringsuttalelsene. Uttalelsene fra Direktoratet for mineralforvaltning, Statens vegvesen og Nordlandsnett tas til etterretning. De øvrige kommentarene er gitt temavis basert på uttalelsene til kommunen, Fylkesmannen, fylkeskommunen, Sametinget, reinbeitedistriktet, FNF Nordland og grunneierne.

Forholdet til reindriften

«Virkningene på reindrift tilknyttet Kjerringåga er vurdert i Ecofact-rapporten «Kjerringåga kraftverk i Lurøy – Virkninger på reindrift» datert 2010. Rapporten er vedlegg til konsesjonssøknaden for Kjerringåga. Tiltakshaver mener at denne rapporten også dekker konsekvensene for den nærliggende Heimstadelva. Rapporten bygger på solid kildegrunnlag (både skriftlige og muntlige) som samlet dekker god nok kunnskap om de lokale reindriftsforholdene [...].

Sametinget fremmer innsigelse på samtlige 9 prosjekter i Helgelandspakken på generelt grunnlag med hjemmel i reindriftsloven og mangelfullt kunnskapsgrunnlag. Kjerringåga er det eneste av prosjektene som har gjennomført en reindriftsundersøkelse. Sametinget henviser også til at det aktuelle området er svært tungdrevet og med få flyttemuligheter, noe som etter tiltakshavers mening reduserer grunnlaget for innsigelsen. Både Fylkesmannen i Nordland og Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt argumenterer primært ut fra en helhetsbetraktning av sumvirkningene på konsesjonsgitte og omsøkte småkraftprosjekter i området og i liten grad ut fra mulige konsekvenser for Heimstadelva og Kjerringåga i særdeleshet. Tiltakshaver mener at konklusjonene i reindriftsrapporten (liten-/middels negativ konsekvens) bør vektlegges i konsesjonsbehandlingen. Dette understøttes av lokale grunneieres vurdering av at reindriften i området er begrenset, og også begrenses av de topografiske forholdene i tiltaksområdet. Tiltakshaver tar imidlertid uttalelsene fra de nevnte høringspartene til etterretning. Avbøtende tiltak er forsøkt hensyntatt i planleggingen av prosjektene blant annet ved å prosjektere felles kraftstasjon og rørgater nær vei og annen infrastruktur. Dersom det gis konsesjoner vil tiltakshaver bestrebe seg på å følge opp de avbøtende tiltakene som er nevnt avslutningsvis i reindriftsrapporten.»

Biologisk mangfold

«Tiltakshaver har tatt til etterretning at kunnskapsgrunnlaget på biologisk mangfold for Heimstadelva var mangelfullt og engasjert Ecofact til å gjennomføre oppdaterte undersøkelser i vekstsesongen. Tiltakshaver viser i den anledning til revidert BM-rapport for Heimstadelva slutført av Ecofact i august 2016. Rapporten har følgende hovedkonklusjoner:

- Rødlistede arter: Noe under middels negativ konsekvens
- Terrestrisk miljø: Noe over middels negativ konsekvens
- Akvatisk miljø: Liten negativ konsekvens
- Middels verdi for registrerte naturverdier i influensområdet,

Rapporten konkluderer med følgende hovedfunn:

- Ecofact har registrert en avgrenset skogsbekkekløft i Ytteråga mellom ca kote 160 og 200. Bekkekløfta gis verdi C som er relativt lavt, hovedsakelig begrunnet ut fra trivielt artsmangfold. Ecofact har også undersøkt andre potensielle skogsbekkekløfter i tiltaksområdet, men ingen av disse tilfredsstillende minimumskravet (min. 100 m lengde og 15 m dybde).
- Ecofact har registrert en beitemark med seminaturlig preg ved nedre deler av Heimstadelva med en viss verdi. Dette er en del av kulturmarka ved Brattland som benyttes til sauebeite. I området er det et potensial for den rødlistede beitemarksoppen som eventuelt må undersøkes i soppsesongen. Påvisning av beitemarksoppen vil

eventuelt øke verdien på området. Rørgata er planlagt nedgravd gjennom dette området og Ecofact anbefaler at tiltakshaver vurderer å endre traséen til å gå utenom dette området.

- Ecofact har registrert én rødlistet art i undersøkelsesområdet under 2016-befaringen (kalklok).
- Ecofact foretar en tredeling av influensområdet i forhold til menneskelig påvirkning:
 - Nedre del er sterkt påvirket av bebyggelse og inngrep
 - Midtre del er til dels sterkt beitepåvirket og også påvirket av større granplantefelt som reduserer artsmangfoldet
 - Øvre del er lite menneskepåvirket
 - Hele området benyttes som reinbeite og flyttlei, uten nærmere analyse (ligger utenfor mandatet av en BM-undersøkelse, men er omhandlet i egen analyse)

Tiltakshaver anmoder høringspartene om at hovedfunn og konklusjon i oppdatert BM-rapport vektlegges. Dette gjelder spesielt Nordland fylkeskommune som begrunner sine innsigelser i begge prosjektene hovedsakelig ut fra et mangelfullt kunnskapsgrunnlag, som tiltakshaver nå anser som oppfylt.»

Friluftsjnteresser

«[...] Tiltakshaver sier seg for øvrig enig i Fylkesmannens vurdering «... Ettersom bruken imidlertid ikke direkte er rettet mot elva, og at det eksisterer tekniske inngrep i elva fra før, vurderes konsekvensene som liten/middels. Vi registrerer også at det ikke foreligger uttalelser fra turlag e.l. i sakens anledning».

Redusert vannstand i Vassvatnet

«Ved å senke vannstanden i Vassvatnet med 0,5 m vil ulempene for omkringliggende jordbruksareal rundt Vassvatnet i forbindelse med flom reduseres. Dette gjelder spesielt i den sydøstlige delen av området inkludert eiendommene til de aktuelle høringspartene. Tiltakshaver vil hevde at en reguleringsmulighet vil medføre større forutsigbarhet i vannstanden i Vassvatnet, noe som vil kunne være i felles interesse for de ulike aktørene i området, sett i forhold til dagens situasjon med til dels store variasjoner i vannstanden. NVE har hatt målestasjon i Vassvatnet helt siden 1916. Og målestasjonen er fremdeles i drift. I tidsperioden 1960 til 2015 er største registrerte vannstand 1,97 meter mens minste registrerte vannstand er 0,99 meter (målt mot referansepunktet). Tiltakshaver planlegger en regulering med HRV (høyeste regulerte vannstand) lik 1,55 meter og LRV (laveste regulerte vannstand) lik 1,05 meter (målt mot samme referansepunkt). Beregninger utført av tiltakshaver viser at naturlig vannstand er høyere enn planlagt HRV i 1,4 % av tiden, mens den er lavere enn planlagt LRV i 1,2 % av tiden (1960-2015).

Av prosjektets BM-rapport fremgår følgende:

«Ved Vassvatnet er det registrert storlom (VU), bergand (VU) og trane. Det er usikkert hvilken funksjon Vassvatnet har, men det kan virke som om det er viktig furasjeringsområde for flere fuglearter både i hekkesesongen og under trekket. Ellers har området ingen spesielle kvaliteter som gjør at det står frem på noen som helst måte for hverken fugl eller pattedyr. En realisering av tiltaket vil medføre inngripen i

leveområder for hekkende og rastende våtmarksfugl i Vassvatnet. Spesielt i anleggsfasen vil forstyrrelsene øke gjennom økt menneskelig ferdsel og fysiske naturinngrep og bråk fra maskiner. Bestanden av våtmarksfugler i området forventes derfor å redusere bruken av influensområdet i hvert fall på kort sikt, men at den gjenopptar bruken av området når anleggsperioden er over. Totalt sett vurderes derfor virkningsomfanget for den lokale bestanden i planområdet til å være lite negativt.»

Med bakgrunn i dette vil tiltakshaver fortsatt hevde at ulempene ved redusert vannstand i Vassvatnet kompenseres av fordelene. Det synes heller ikke å være naturfaglige argumenter av vesentlig betydning (jf. BM-rapporten) som taler mot denne konklusjonen.»

Søker har i brev datert 04.01.2017 kommentert høringsuttalelsene fra Naturvernforbundet og hytteierne som følger:

Om høringsprosessen:

«Selv om tilleggsuttalelsene kommer etter fastsatt frist og gjennomført sluttbefaring tar vi tilleggsuttalelsene til etterretning. Hytteeierne reagerer på at manglende varsling i forkant av høring og sluttbefaring og at de ikke har vært informert som høringspart i saken. Til dette vil vi kommentere at det er NVE som er ansvarlig for å koordinere høringsprosess og sluttbefaring, herunder også hvilke høringsparter som skal informeres særskilt i høringsprosessen. For øvrig vil vi bemerke at høringsprosessen har vært åpen for alle fra og med utsendelse av høringsbrev den 16.12.2015 da søknader med vedlegg ble lagt ut til offentlig ettersyn i de kommunene som er berørt. Vi har imidlertid forståelse for Hytteeiernes engasjement i saken og vil bestrebe oss på å holde gruppen orientert fremover, i første omgang gjennom oversendelse av dette kommentarbrevet til oppgitt kontaktperson for Hytteeierne. [...]. «

Om forhold rundt Vassvatnet

«Ut fra vårt opprinnelige kommentarbrev (15.08.2016) og på sluttbefaringen (25.08.2016) kan det ha oppstått misforståelser rundt regulering av Vassvatnet. Vi ønsker å presisere at vi på ingen måte trenger å senke vannstanden i Vassvatnet med 0,5 meter som avbøtende tiltak for jordbruksvirksomheten i området slik det er lagt opp til i søknaden. Altså trekker vi dette avbøtende tiltaket fra planene. Ved utløpet fra Vassvatnet blir det bygd en lav og brei terskel som opprettholder dagens normalvannstand og som har minst like stor flomavledningskapasitet som dagens utløp har. Således blir vannstanden i Vassvatnet påvirket i mye mindre grad enn det Hytteeierne og andre høringsparter kan ha fått inntrykket av. Vi henviser i denne anledning til inntaksbeskrivelsen på s. 14 i konsesjonssøknaden. Eventuell senking av vannstanden i Vassvatnet vil derfor ikke komme som konsekvens av kraftverket, men naturlige variasjoner tilsvarende det som er tilfellet i dag. Kraftverket vil også i begrenset grad kunne avdemppe effekten av flom.»

Søker omtaler i kommentarer også hvilke minstevannføringer som gjelder for den delen av Smibelg-utbyggingen som berører Kjerringåga, og viser til tidligere kommentarer hva gjelder forholdet til biologisk mangfold og reindrift.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kjerringåga kraftverk

Kjerringågas nedbørfelt er 16,4 km² ved utløpet av Vassvatnet. Avrenningen fra 4,2 km² vil bli overført til Smibelg og Storåvatn kraftverk når dette settes i drift. De feltene som er planlagt overført til Kjerringåga kraftverk utgjør ifølge søker ca. 3,8 km² slik at det samlede felt som er planlagt utnyttet i kraftverket utgjør ca. 16 km² ved inntaket. Det er knyttet noe usikkerhet til feltstørrelsen pga. at de bekkene som skal overføres har underjordiske løp ovenfor de planlagte inntakspunktene.

Middelvannføringen for kraftverket er beregnet til 1,87 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på ca. 6 %, og det er ikke bre i nedbørfeltet. Avrenningen varierer fra år til år med flommer hele året. Lav vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er samlet beregnet til henholdsvis 420 og 270 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 470 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 5 m³/s og minste driftsvannføring 0,25 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 243 l/s i perioden 1.5. til 30.9. og 24 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 74,1 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 267 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 243/24 l/s, vil dette gi en restvannføring på omtrent 630 l/s rett nedstrøms inntakene som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp 24 dager i et middels vått år. I 57 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 70 l/s ved kraftstasjonen.

Heimstadelva kraftverk

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på ca. 2,8 km² ved inntakene, og middelvannføringen er beregnet til 0,375 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på ca. 1,3 %, og det er ikke bre i nedbørfeltet. Avrenningen varierer fra år til år med flommer hele året. Lav vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 38 og 49 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 75 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 0,81 m³/s og minste driftsvannføring 0,04 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 41 l/s i perioden 1.5. til 30.9. og 4 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 78,7 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 216 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 41/4 l/s, vil dette gi en restvannføring på omtrent 86 l/s rett nedstrøms inntakene som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp 24 dager i et middels vått år. Ifølge søknaden vil kraftverket ikke måtte stoppe pga. for liten vannføring i et normalt år. Det vil være et beskjedent tilsig fra restfeltet.

Produksjon og kostnader

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene, som er lagt frem i søknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Kjerringåga kraftverk til omtrent 11,7 GWh fordelt på 5,5 GWh vinterproduksjon og 6,2 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 50,8 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 4,33 kr/kWh.

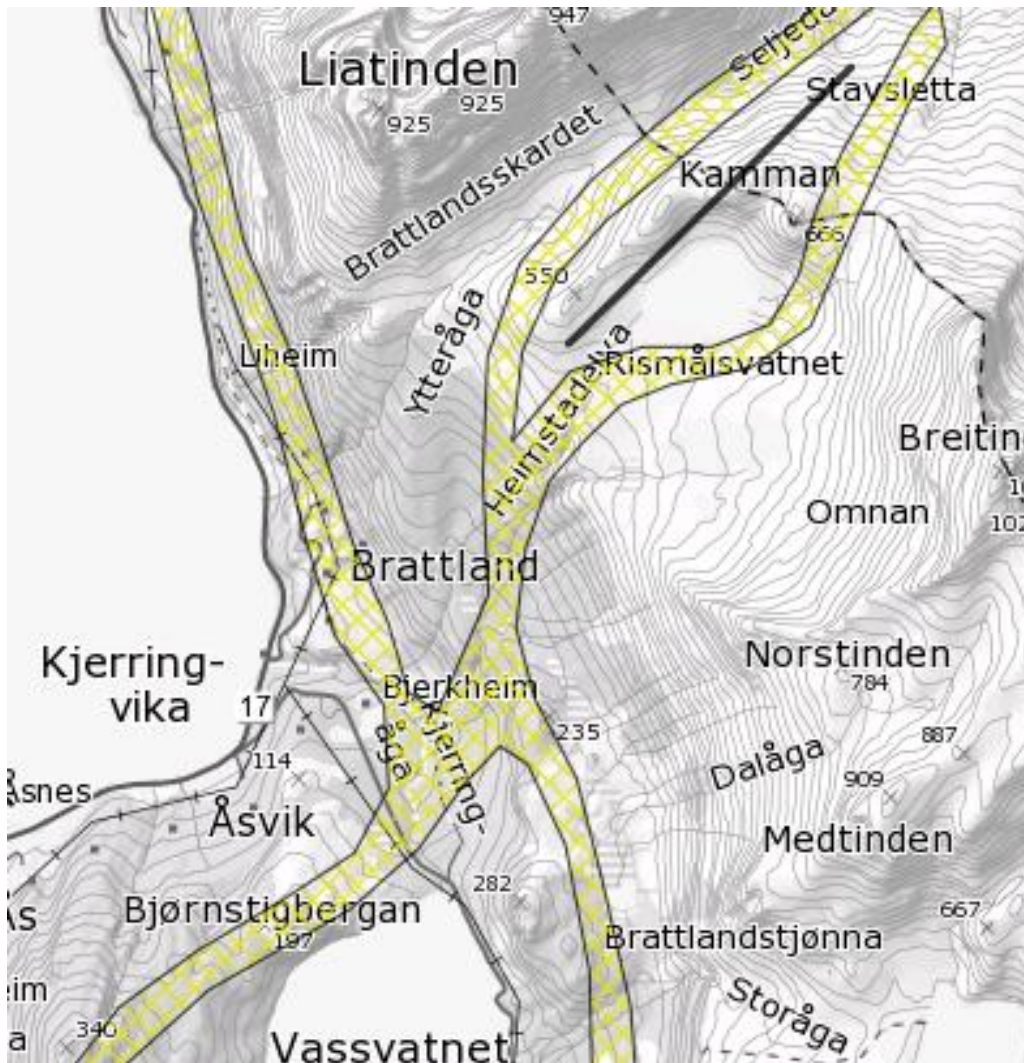
For Heimstadelva kraftverk har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon til 10,0 GWh fordelt på 4,8 GWh vinterproduksjon og 5,2 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 38,1 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 3,80 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Prosjektene vil bli noe dyrere dersom de blir bygget alene. Samtidig vil en utbygging av Kjerringåga alene innebære en produksjon på ca. 2 GWh større enn hva søker har lagt til grunn i og med feltarealet til bekkeinntakene i Heimstadelva og Mellomelva blir større. Energikostnaden over levetiden (LCOE) er ut fra dette beregnet til 0,38 kr/kWh for Kjerringåga og 0,34 kr/kWh for Heimstadelva basert oppdatert kostnadsgrunnlag, med usikkerhet i spennet 0,31-0,44 for Kjerringåga og 0,28-0,39 for Heimstadelva. Energikostnaden over levetiden tilsvarer den verdien kraften må ha for at prosjektet skal få positiv nettonåverdi. Beregningene forutsetter en kalkulasjonsrente på 6 %, økonomisk levetid på 40 år og drifts- og vedlikeholdskostnader på 7 øre/kWh.

Prosjektene er vurdert til å ligge nær medianverdien for vind- og småkraftprosjektene som har endelig konsesjon. Ved en eventuell konsesjon til prosjektene vil det være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten til prosjektene.

Reindrift

Tiltaksområdet ligger sentralt i reinbeitedistrikt Hestmannen/Strandtindene. Beitebruken i området øst for Aldersundet og nord for Sjøna er normalt om sommeren, høsten og høstvinteren. En flyttlei med flere forgreininger krysser tiltaksområdet, se figur 1.

Figur 1: Flytt- og trekkleier i tiltaksområdet. Kilde: kilden.nibio.no

Sametinget, Fylkesmannen og fylkeskommunen har innsigelser til søknaden om Heimstadelva kraftverk pga. hensynet til reinbeitedistriktets flyttlei i på tvers av tiltaksområdet. Sametinget har på innsigelsesmøte bekreftet at de opprettholder innsigelsen til Heimstadelva, men har på innsigelsesmøte åpnet for å trekke innsigelsen til en utbygging av Kjørringåga nedenfor Vassvatnet. Både Fylkesmannen og fylkeskommunen uttrykker skepsis til den delen av Kjørringåga kraftverk som innebærer overføring av bekker, begrunnet i at nevnte flyttlei kan bli berørt. Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt mener at søknadene må avslås, og gjør rede for hvordan utbygging vil påvirke distriktet negativt.

Figur 2: Flyttleia som krysser tiltaksområdet til Heimstadelva kraftverk inntegnet med rødt. Foto fra søknaden.

Som det framgår av figur 1, vil rørtraseene til både Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk krysse flyttleier. Vi er imidlertid av den oppfatning at inngrepene i tilknytning til Heimstadelva kraftverk må vurderes spesielt, da disse vil krysse flyttleien i et område som i dag ikke er berørt av inngrep. Viktigheten av denne flyttleia, og hvordan de topografiske forholdene legger begrensninger på muligheten for flytting, kom klart fram på befaringen.

Vi legger til grunn at etableringen av Heimstadelva kraftverk vil være særlig utfordrende for reindrifta i anleggsperioden, og flyttleia må i denne fasen anses som stengt. Konsekvensene i kraftverkets driftsfase er ikke like lett å fastslå med sikkerhet, men vi kan ikke se bort fra at nedgravde rørtraseer på tvers av flyttleia vil ha negativ innvirkning på bruken av denne. I tillegg vil rørtraseene kunne bidra til økt ferdsel opp på fjellet, med økte forstyrrelser for reindrifta som konsekvens. Dette understreket reinbeitedistriktet i sin høringsuttalelse.

En grein av flyttleia krysser også Kjerringåga og veien mellom riksvei 17 og Vassvatnet, og går tett på hyggebebyggelsen nord for Vassvatnet. Legger vi uttalelsene fra høringspartene til grunn, vil en eventuell utbygging av Kjerringåga være mindre konfliktfull i forhold til reindriftsinteressene enn en eventuell utbygging av Heimstadelva. Unntaket er de planlagte bekkeoverføringene til Kjerringåga kraftverk. Både Sametinget, Fylkesmannen og fylkeskommunen frarår disse.

Rørtraseen fra hovedinntaket til Kjerringåga kraftverk vil følge eksisterende vei, og det er vår oppfatning at denne utbyggingen vil være akseptabel for reindriftsinteressene. Det må imidlertid være en forutsetning dersom det blir gitt konsesjon, at utbygging skjer i samråd med reinbeitedistriktet, slik at anleggsvirksomheten ikke er til nevneverdig ulempe for reindrifta og distriktets bruk av flyttleia eller området for øvrig.

Vi er også av den oppfatning at bekkeinntakene til Kjerringåga kraftverk, og rørtraseene fra disse fram til påkobling til hovedvannveien, vil skje i et område som ikke er av like stor viktighet for reindrifta som arealene høyere opp i terrenget. Disse inngrepene er planlagt i et skogsområde, delvis med tett skog og delvis preg av kulturlandskap. Bekkeinntakene skal etableres under en relativt bratt skrent, og flyttleia som vil bli berørt av en eventuell utbygging av Heimstadelva kraftverk er på oversiden av

denne. Beiteområdet i Kjerringåga kraftverks influensområde vil kunne ha samme bruk etter avsluttet anleggperiode, gitt en god tilbakeføring av røtraseene.

Søker opplyser at det skal etableres permanente veier til hvert av bekkeinntakene, men er åpen for at disse kan nedgraderes dersom det er behov for det. NVE er av den oppfatning at vei til bekkeinntakene er unødvendig i driftsfasen, og at hensynet til reindrifta tilsier at veiene skal tilbakeføres til opprinnelig terreng etter utbygging. Dette vil være en forutsetning dersom det blir gitt konsesjon.

Samlet belastning for Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt av Kjerringåga, Heimstadelva og Langset kraftverk.

OED har i 2017 hatt to klagesaker til behandling om småkraftutbygging som har berørt Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt: Farmannåga og Bordvedåga. Det framkommer av departementets behandling av disse klagesakene at reinbeitedistriktet har betydelige utfordringer pga. mange inngrep og planer om nye inngrep. Departementet viser til Fylkesmannens vurdering, der det framgår at nye inngrep under gitte omstendigheter vil kunne være kritisk for distriktet. OED omgjorde NVEs konsesjoner i disse to sakene, bl.a. av hensyn til reindrift.

OEDs vurderinger som gjelder Farmannåga, hvor hensynet til reindrifta ble tillagt stor vekt, kan i stor grad også gjøres gjeldende for Langset kraftverk. Langset kraftverk vil berøre den samme flyttleia som Farmannåga kraftverk ville berøre.

Smibelg og Storåvatn kraftverk øst for Kjerringåga/Heimstadelva fikk konsesjon i 2012 og er under bygging. Dette prosjektet innebærer en overføring av øvre del av Kjerringågas felt: Kvannskardvatna. I tillegg foreligger det planer om utbygging av ny riksveg 17 i området. Mot sørvest er det gitt konsesjon til Stordalselva kraftverk, som har fått utvidet byggefrist. Byggefristen for Hundåga kraftverk i samme område har gått ut, og det er nå søkt om fornyelse av konsesjonen. Lenger mot nord er Kvina minikraftverk utbygd. Reinbeitedistriktet gir i sin uttalelse uttrykk for at det samlede inngrepstrykket vil kunne føre til at det ikke lenger kan drives reindrift i dette området. I vurderingen av de foreliggende søknadene, ser vi en fare for at det vil kunne pågå anleggsvirksomhet øst for Aldersundet som vil kunne ha negativ innvirkning på reindrifta i mange år.

I behandlingen av nye kraftverksinngrep, må det legges vekt på ta hensyn til områder som er særlig viktige for reinbeitedistriktet. Det er vår oppfatning at Heimstadelva og Langset kraftverk vil berøre slike områder, og at dette har betydning for konsesjonsspørsmålet i disse sakene.

Naturmangfold

I influensområdet til Kjerringåga kraftverk er det ikke registrert viktige naturtyper, men i sigevannspåvirkede liewe vegetasjonen frodig. I influensområdet til Heimstadelva kraftverk er det i tilknytning til Ytteråga registrert en skogsbekkekløft med verdi C. Heimstadelva har noen miljø med baserike berg. Kalkklok (NT) finnes her, og det er et visst potensial for flere rødlistede arter. I nedre del av Heimstadelva finnes en beitemark med seminaturlig preg med potensial for beitemarkssopp.

Nedre del av Kjerringåga har oppgang av anadrom fisk, men den anadrome strekningen er vurdert å være dårlig egnet som leveområde for fisk.

Fylkesmannen er av den oppfatning at virkningsomfanget på det biologiske mangfoldet som vil følge av en utbygging av de omsøkte kraftverkene vil være middels liten, gitt avbøtende tiltak.

Fylkeskommunen hadde innsigelse til søknadene begrunnet i at det i utgangspunktet ikke var gjort verdivurderinger av det biologiske mangfold. Innsigelsen til søknaden om Kjerringåga kraftverk var

ikke begrunnet i det biologiske mangfold i influensområdet til dette kraftverket, men fordi de to kraftverkene ikke kunne ses uavhengig av hverandre, slik søker hadde beskrevet utbyggingsplanene. I fylkesrådets møte den 28.03.2017 opprettholdt fylkeskommunen innsigelsen til Heimstadelva kraftverk, og frarådet en utbygging av Kjerringåga, men ikke begrunnet i hensynet til det biologiske mangfold. FNF Nordland er usikker på kunnskapsgrunnlaget for anadrom fisk. Det er ikke gitt supplerende uttalelse etter at tilleggsundersøkelser ble gjennomført.

Både Fylkesmannen og fylkeskommunen er av den oppfatning at de omsøkte overføringene til Kjerringåga kraftverk må avslås. Ingen av disse høringspartene begrunner dette konkret i hensynet til det biologiske mangfoldet.

NVE er enige med Fylkesmannen i at verdiene som er knyttet til det biologiske mangfoldet er moderate. En utbygging av Heimstadelva vil etter vårt syn tilsi at skogbekkekløften i Ytteråga vil utgå som naturtype, og kalkrike berg langs Heimstadelva vil kunne få et redusert biologisk mangfold. Med de utbyggingsplanene som er framlagt, legger vi også til grunn at oppgang av anadrom fisk i Kjerringåga ikke lenger vil finne sted. Ved en eventuell utbygging av Kjerringåga alene, vil bekkeløfta i Ytteråga og kalkberget Heimstadelva ikke blir berørt.

Overføringene til Kjerringåga kraftverk vil innebære at rørtraseen fra Heimstadelva vil kunne berøre naturbeitemarka, mens rørtraseene fra de øvrige bekkinntakene legges utenom beitemarka. Dette kom fram på befaring av tiltaksområdet og framgår også av bilde i figur 3, som ble lagt fram av søker på befaringen.

Figur 3: Lokalisering av rørtraseene for overføringene til Kjerringåga kraftverk sammen med avgrensning av beitemarka med oransje strek.

NVE vil bemerke at beitemarka er av betydelig størrelse, og at bare den sørøstligste delen vil kunne bli berørt av en eventuell utbygging. Vi vil påpeke at påvirkningen av beitemarka vil være midlertidig. Vi

legger til grunn at vi ikke forventer at eventuelle forekomster av beitemarkssopp vil utgå som følge av anleggsvirksomheten, men vil reetablere seg i driftsfasen, gitt at terrenget tilbakeføres med de samme jordmassene etter avsluttet anleggsvirksomhet.

NVE mener at det biologiske mangfoldet i begrenset grad vil bli berørt av en eventuell realisering av de foreliggende utbyggingsplanene. Dette gjelder i særlig grad for Kjerringåga, men heller ikke for Heimstadelva er konsekvensene for det biologiske mangfold av avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 30.03.2017. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdene til Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk finnes det en skogsbekkekløft av C-verdi, baserike berg med funn av kalklok, og en seminaturlig beitemark. En eventuell utbygging av Kjerringåga, Heimstadelva, Ytterelva m.fl. vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt eventuelle avbøtende tiltak.

NVE har også sett påvirkningen fra Kjerringåga og Heimstadelva og kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Smibelg og Storåvatn kraftverk øst for tiltaksområdet er under bygging, men uten at vi ser at det vil innebære en samlet belastning på naturmiljøet som er avgjørende for vår vurdering av Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jmfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Når det gjelder tiltakenes samlede belastning for reindrift, viser vi til omtalen av dette tema foran.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap, uberørt natur og friluftsliv

Kjerringåga har sitt løp i kulturlandskapet øst for Aldersundet. Sideelvene som inngår i utbyggingsplanene har utspring i alpine fjellområder videre østover, med Breitinden og Strandtindene

som de høyeste fjellene, mer enn 1000 moh. Inntakene til Heimstadelva kraftverk er planlagt i høyfjellet mellom 410-470 moh. Ned mot hovedelva har sideelvene bratte løp, i hovedsak gjennom skogsterreng. Sidebekkene lengst mot sør har delvis underjordiske løp ovenfor de planlagte bekkinntakene til Kjerringåga kraftverk. Ingen av de elvene/bekkene som inngår i utbyggingsplanene har nevneverdig betydning som synlig landskapselementer fra avstand.

Fylkesmannen, FNF Nordland, Naturvernforbundet og hytteeierne som har uttalt seg peker alle på at terreng- og naturinngrepene vil være betydelige ved de planlagte utbyggingene.

NVE er av den oppfatning at en utbygging av Heimstadelva kraftverk vil innebære langt mer omfattende og synlige inngrep i landskapet enn en utbygging av Kjerringåga kraftverk. Inntakene til førstnevnte vil etableres i et relativt åpent høyfjellsterreng, og være godt synlige fra omkringliggende fjell. Videre vil røtraseene nedover fra inntakene utgjøre synlige terrenginngrep, men avtagende i skogsområdene under ca. kote 300.

Ifølge OEDs «*Retningslinjer for små vannkraftverk*» omtales inngrep i høyfjellet som problematisk, særlig dersom mulighetene for avbøtende tiltak er begrensede. NVE mener at retningslinjene er relevante for vurderingen av Heimstadelva kraftverk. Samtidig har inngrepene i høyfjellet relativt moderate omfang, og er etter vårt syn i seg selv ikke avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Imidlertid vil forholdet kunne være av betydning dersom det også er andre momenter som trekker i retning av at søknaden må avlås.

Området som avgrenses av Aldersundet i vest, Sjona i sør og Sørfjorden i nord har relativt store, sammenhengende naturområder med urørt preg. Ingen del kan klassifiseres som «villmark» som ligger lenger fra inngrep enn 5 km, men ut fra terrengets beskaffenhet, har fjellområdene med Breitinden og Strandtindene et villmarks preg. Dette er imidlertid i ferd med å endre seg med utbyggingen av Smibelg og Storåvatn kraftverk, og det er vårt syn at området ikke lenger vil kunne betraktes som et «større sammenhengende område med urørt preg». Men i en mindre skala er fjellområdene med Breitinden og Strandtindene relativt urørt, og dette ligger også til grunn for vår vurdering av tiltakene i forhold til landskapsverdiene foran i dette kapitlet.

Høyfjellsområdene er også av verdi for friluftslivet, og Breitinden er med utgangspunkt i kommunal kartlegging registrert som et viktig friluftsområde. Øvrige friluftsinnteresser i eller i tilknytning til utbyggingsområdene er etter vår oppfatning i stor grad er knyttet til Vassvatnet, hytteområdet nord for dette og turområder øst og vest for Vassvatnet. Privatpersoner som har uttalt seg til søknadene har lagt vekt på Vassvatnets betydning i denne sammenheng. Vi vil bemerke at Vassvatnet ikke inngår i utbyggingsplanene, og inntaket i utløpselva fra vatnet vil etableres i tilknytning til allerede eksisterende inngrep i dette området.

Andre forhold

Som nevnt tidligere, er Vassvatnet ikke omfattet av utbyggingsplanene. I søknaden om Kjerringåga kraftverk var det noe uklare om dette, men søker har i sine kommentarer til høringsuttalelsene slått fast at Vassvatnet ikke blir berørt.

NVE har en hydrologisk målestasjon i Vassvatnet. Så lenge vatnet ikke er berørt av utbyggingsplanene, har vi ikke vurdert forholdet til målestasjonen nærmere, og dersom det blir gitt konsesjon, vil det være en klar forutsetning at Vassvatnet ikke blir berørt.

Innspill som gjelder konsesjonsvilkår vil bli tatt inn i «merknader til vilkår» og forutsettes innarbeidet i detaljplanene dersom det blir gitt konsesjon.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Kjerringåga kraftverk vil gi 11,7 GWh i et gjennomsnittså, og en eventuell utbygging av Heimstadelva kraftverk vil gi 10 GWh i et gjennomsnittså. En utbygging av Kjerringåga alene vil gi en produksjon beregnet til ca. 13,7 GWh. Produksjonsmengden for hvert av prosjektene regnes som vanlig for småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

Kjerringåga kraftverk vil produsere om lag 11,7 GWh i et gjennomsnittså, mens Heimstadelva kraftverk vil produsere om lag 10,0 GWh i et gjennomsnittså. Utbyggingene vil ha en utbyggingspris som ligger i gjennomsnittssjiktet for konsesjonsgitte småkraftverk de siste årene. En utbygging av Heimstadelva kraftverk vil kunne ha store konsekvenser for reindrift, og bl.a. føre til stenging av en flyttlei. Heimstadelva kraftverk vil etter vårt syn også ha uakseptable landskapsmessige konsekvenser som følge av inngrep i høyfjellet i form av inntak og rørtraseer. Kjerringåga kraftverk vil berøre områder som allerede er påvirket av inngrep, og vil ha begrensede negative konsekvenser. Ulempene for reindrifta av Kjerringåga kraftverk vil være moderate, og kan etter vår oppfatning avbøtes med tiltak.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av Kjerringelva kraftverk er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Clemens Kraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Kjerringåga kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Heimstadelva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt, og vi avslår derfor søknaden om tillatelse til bygging av Heimstadelva kraftverk.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

Clemens Kraft AS har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg for Kjerringåga kraftverk som innebærer en nettilknytning på 150 m jordkabel med spenning 22 kV til eksisterende linjenett samt installering av en generator med spenning på 6,6 kV og en transformator for omsetning til 22 kV.

Nordlandnett AS er områdekonsesjonær. Etter etablert praksis kan nødvendige høyspentanlegg bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon. Hvis dette gjøres, er det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. De elektriske komponentene som installeres inne i kraftverket krever ikke konsesjon etter energiloven (jamfør Odelstingproposisjon nr. 43 1989-90, s 87). Bygging og drift av de elektriske komponentene i kraftverket omfattes av FOR-2006-04-28-458 *Forskrift om sikkerhet ved arbeid i og drift av elektriske anlegg* og FOR-2005-12-20-1626 *Forskrift om elektriske forsyningsanlegg* og ivaretas av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Etter vilkår i områdekonsesjonen skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og eventuell forsterkning for kommune, fylkesmann, grunneiere og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Virkningene av nettilknytningen har inngått i NVEs helhetsvurdering av kraftverksplanene, uten at vi kan se at slik tilknytning vil ha nevneverdige ulemper.

NVE har ikke gjort en egen vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jamfør konsesjonsvilkårenes post 4.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til veglova

Avkjørselsforhold, forhold til byggegrense langs offentlig vei og kryssing av fylkesveg 17 med kabel må avklares i forhold til veglova. Det Statens vegvesen som er rette instans for behandling av saker etter veglova.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttien av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden for Kjerringåga kraftverk og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	1870
Alminnelig lavvannføring	l/s	470
5-persentil sommer	l/s	420
5-persentil vinter	l/s	270
Maksimal slukeevne	m ³ /s	5
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	267
Minste driftsvannføring	l/s	250

Søker har oppgitt samlede lavvannsverdier for Kjerringåga kraftverk uten å spesifisere nærmere for den enkelte berørte elv/bekk, og foreslår en minstevannføring på 243 l/s på sommeren og 24 l/s på vinteren.

Det har i liten grad vært oppmerksomhet om minstevannføringen fra høringspartenes side, men fylkeskommunen påpeker at det må fastsettes en minstevannføring som er tilstrekkelig for å ivareta hensynet til naturverdier og landskap.

NVE har sett nærmere på avrenningsforholdene for de elvene som er planlagt utnyttet i Kjerringåga kraftverk. Hovedelva ved inntaket vil etter at utbyggingen av Smibelg og Storåvatn kraftverk er gjennomført ha et areal på ca. 12,2 km². Heimstadelva har ved inntaket et areal på ca. 1,8 km². Mellomelva og Insteelvas areal ved inntakspunktene er vanskelig å beregne pga. uoversiktlige avrenningsforhold, men har samlet et areal på om lag samme størrelse som Heimstadelva.

NVE mener at det av hensyn til livet i elvene må stilles krav om minstevannføring i alle elvene som blir berørt av en utbygging. Det er vårt syn at hensynet til landskap ikke er av nevneverdig betydning for størrelsen på minstevannføringen, da elvene er lite synlig i landskapet.

Det er relativt liten variasjon mellom alminnelig lavvannføring, 5-persentil sommervannføring og 5-persentil vintervannføring. Det er vårt syn at en minstevannføring hele året som ligger mellom de sesongmessige lavvannføringene vil være tilstrekkelig for å ivareta livet i elvene.

Selv om avrenningsforholdene er uoversiktlig, var det vårt inntrykk på befaringen at størrelsen på vannføringen i de tre løpene i Mellomelva og Insteelva var tilnærmet sammenlignbare. Det er vår oppfatning at en minstevannføring tilsvarende den som skal slippes i Heimstadelva og som fordeles likt på de tre vannløpene, vil ivareta intensjonen med minstevannføringsvilkåret.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring i Kjerringåga på 250 l/s hele året. I Heimstadelva skal det slippes en minstevannføring på 30 l/s hele året. I de tre vannløpene i Mellomelva og Insteelva skal det hele året slippes en minstevannføring 10 l/s hver.

NVE kan ta fordelingen av vannslippet i Mellomelva og Insteelva opp til ny vurdering i forbindelse med detaljplangodkjenningen dersom søker i detaljplanen kan legge fram hydrologisk dokumentasjon som tilsier at fordelingen bør justeres.

Med bakgrunn i minstevannføringskravet, vil produksjonen i Kjerringåga kraftverk bli redusert med i størrelsesorden 1,1 GWh basert på oppgitt energiekvivalent. Uavhengig av minstevannføringskravet, vil produksjonen i Kjerringåga kraftverk bli større enn hva søker har lagt til grunn, siden søknaden om Heimstadelva kraftverk er avslått. Vi har beregnet denne økningen til å kunne bli inntil 2 GWh/år. Etter vårt syn vil ikke kravet til minstevannføring være avgjørende for økonomien i prosjektet.

Dersom tilsiget ved inntakene er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi inntakene.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassengene skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Inntaket skal plasseres slik at det ikke under noen omstendighet påvirker vannstanden i Vassvatnet.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet og at kostnadsfordelingen er avklart, jmfør våre merknader under avsnittet «Forholdet til energiloven».

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Nedenstående tabell angir rammene som ligger til grunn for konsesjonen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak	Hovedinntaket i Kjerringåga skal plasseres slik at det ikke påvirker vannstanden i Vassvatnet. Løsning for inntak i Heimstadelva, Mellomelva og Insteelva skal legges fram i detaljplanen og godkjennes av NVE. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Alle rørgatene skal graves ned. Hovedrørtraseen skal på det meste av strekningen plasseres i/langs veien mellom Vassvatnet og fylkesvei 17. Rørtraseene fra Mellomelva og Insteelva skal legges utenom beitemarka, og rørtraseen fra Heimstadelva skal i hovedsak legges utenom beitemarka.
Kraftstasjon	Søknaden oppgir kote 0.
Overføringer	Søknaden oppgir etablering av 4 bekkeinntak i Heimstadelva, Mellomelva og Insteelva
Største slukeevne	Søknaden oppgir 5 m ³ /s.
Minste driftsvannføring	Søknadens hoveddatatabell oppgir 250 l/s.
Installert effekt	Søknaden oppgir 4,7 MW:
Antall turbiner/turbintype	2 Francis.
Avbøtende tiltak	Vei til bekkeinntakene skal når anleggsarbeidene er avsluttet tilbakeføres til opprinnelig terreng.
Annet	Planlegging og gjennomføring av tiltaket skal skje i dialog med Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Samarbeidet med reinbeitedistriktet skal dokumenteres.

På befaringen ble det presentert bilder av en bekkeinntaksløsning som søker mente kunne være aktuell. Fordeler og ulemper med denne vurderes nærmere i detaljplanen, og NVE tar stilling til inntaksløsning i forbindelse med godkjenning av detaljplanen.

Siden søknaden om Heimstadelva kraftverk er avslått og tilsiget til inntakene i Heimstadelva og Mellomelva er større enn hva søker har lagt til grunn, kan største slukeevne, minste driftsvannføring og installert effekt tilpasses og justeres.

Der det ikke er gitt spesielle føringer, kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Post 10: Registrering av minstevannføring m.v.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Kart

